

אוגדת סיני במלחמת שלום הגליל

ניתוח צבאי מקצועי, המנותק מהוויכוח הפוליטי על מלחמת שלום הגליל ועל מה שקרה בעקבותיה, מעלה כי המלחמה הזאת, שהתנהלה בין 6 ל-11 ביוני 1982, השיגה את יעדיה הצבאיים המתוכננים בתוך חמש יממות בלבד - על אף תקלות שהיו בה, ככל מלחמה - וזכתה לקונסנזוס ציבורי כמעט מלא

אלוף (מיל') עמנואל סקל

מפקד אוגדת סיני במלחמת שלום הגליל

רקע והכנות רקע

25 השנים שחלפו ממלחמת שלום הגליל ומלחמת לבנון השנייה בקיץ 2006 מאפשרות בחינה שקולה, מפוכחת והוגנת יותר של המלחמה ביוני 1982. בחינה כזאת אפשר שתעלה שהביקורת על מלחמת שלי"ג - על מהלכיה, על תקלותיה ועל הישגיה - הייתה מחמירה מדי ובתחומים לא מעטים גם לא מוצדקת.

חלקה הראשון של המלחמה - מ־6 ביוני 1982 ועד הפסקת האש ב־11 ביוני 1982 - נועד להרחיק את אש המחבלים מיישובי הצפון (40 הקילומטרים). החלק הזה היה מבחינת צה"ל בלתי נמנע, וגם בציבור הוא נחשב למהלך מוצדק וזכה לקונסנזוס לאומי. התמשכות המלחמה מעבר ל־11 ביוני – ב"זחילות" אל כביש ביירות-דמשק, המצור על ביירות והכניסה לעיר, כולל פרשת סברה ושתילה, וכמובן השהייה רבת השנים והנפגעים בלבנון עד מאי 2000, הפכו את הקונסנזוס הלאומי לזיכרון מר הנטוש עד היום.

המאמר עוסק רק בהיבטים הצבאיים של מלחמת שלום הגליל - מ־6 ביוני 1982 ועד הפסקת האש ב־11 ביוני 1982 - ורק בגזרה של אוגדת סיני. עם זאת סביר להניח שהתרחשויות דומות עברו גם על האוגדות האחרות.

אוגדת סיני לקראת מלחמת שלום הגליל

הסד"כ הסדיר של האוגדה הסדירה, השייכת לפיקוד הדרום, מנה ביוני 1982 שתי חטיבות טנקים מוקטנות (14 ו־401, שלרשות כל אחת מהן עמד גדוד טנקים במילואים לצורכי השלמה). כמו כן כללה האוגדה את גדוד החי"ר שקד ואת עוצבת הכידון שכללה את הגד"ב הסדיר (גדוד תותחים בינוניים) שפיפון. סד"כ האוגדה כלל גם גדוד הנדסה סדיר מוקטן, שהיה בהליך הקמה. נוסף על כל אלה עמדו לרשות האוגדה השלמות מילואים בעוצבת הכידון, יחידת מודיעין (יחמ"ן), אגד תחזוקה ועוד. לאוגדה לא הייתה באותה העת חטיבת טנקים שלישית במילואים. חטיבה כזאת הוקמה רק לאחר המלחמה, באוקטובר 1982.

בסוף 1981 ובמחצית הראשונה של 1982 התמודדה האוגדה עם פעילות ענפה על פני שטחים נרחבים: היא ערכה תרגילים מבצעיים בפיקוד הדרום לקראת פינוי סיני, הייתה טרודה בפינוי מחנותיה שם ובמעבר יחידות למחנות חדשים בנגב ולמחנות ישנים ובאימוני צמ"פים בסיני. כל זאת במקביל לכוננויות חוזרות ונשנות לקראת כניסה ללבנון, להעלאת כוחות לרמת־הגולן ולביצוע נוהלי קרב מואצים לקראת מלחמה בתיאום עם המפקדות הממונות (פיקוד הצפון והגיס הצפוני). נוהלי הקרב בוצעו באוגדה, בחטיבות ובכוחות חבירים שונים

ורבים שהתחלפו לעיתים קרובות. למרות הפיצול הגדול ועומס המטלות הצליחה האוגדה לקיים מסגרת צבאית פעילה ונורמלית ככל שניתן.

רמת המפקדים

לאוגדת סיני, בדומה לאוגדות האחרות שלחמו בשלי"ג, הייתה שדרת פיקוד בעלת ניסיון קרבי: מג"דים שהיו מ"מים ומ"פים במלחמת יום הכיפורים, מח"טיים ומפקד אוגדה שהיו מג"דים ב־1973 ולחמו במלחמת ששת הימים ובמלחמת ההתשה.

מפקד הגיס הצפוני ואלוף פיקוד הצפון היו מח"טיים במלחמת יום הכיפורים ולחמו במלחמות שלפני כן, כך שניתן לומר שנבחרת המפקדים שעמדה לרשות צה"ל לקראת שלי"ג הייתה מהטובות ומהמנוסות ביותר שעמדה לרשותו אי פעם. רבים מהם נשאו עיטורי גבורה, עוז ומופת.

אל המלחמה ביוני 1982 התייצבו יחידות האוגדה כשהן מאומנות היטב, אף שהאימונים הסדירים שובשו לא פעם בגלל הפעילות השוטפת. הרמה הגבוהה של היחידות נבעה בעיקר מידע שנצבר שקדמו למלחמה

רמת האימונים

אל המלחמה ביוני 1982 התייצבו יחידות האוגדה כשהן מאומנות היטב, אף שהאימונים הסדירים שובשו לא פעם בגלל הפעילות השוטפת. הרמה הגבוהה של היחידות נבעה בעיקר מידע שנצבר בשנים שקדמו למלחמה.

למרות העליות הרבות מסיני וממחנות הנגב לרמת־הגולן ובחזרה השכיחה האוגדה לקיים מערכת אימונים ותרגילים לקראת המלחמה, ששיאה היה תרגיל אוגדתי בסתיו 1981. בעת שיחידות האוגדה שהו ברמת־הגולן הן התאמנו בתנאי הזירה - בין היתר בהפעלת כוחות משוריינים בצירים הרריים דוגמת אלה המאפיינים את לבנון. האימון של מפקדי אגד התחזוקה באביב 1982 ביהודה ושומרון נוצל לתרגול לחימה בלבנון. התרגיל היה במעטה אוגדתי ועם ייצוג של החטיבות.

המלחמה בלתי נמנעת: כונויות

ו"הקפצות" בין אפריל 1981 ליוני 1982

מאז משבר הטילים באפריל 1981, ובוודאי שאחרי ימי הלחימה נגד המחבלים והאש על הגליל - מנהריה ועד קריית־שמונה - בקיץ 1981,

היה ברור כי מלחמה בלבנון בהיקף כזה או אחר היא בלתי נמנעת למרות הסכם הפסקת האש עם אש"ף. אירועי ירי בצפון לצד אירועי טרור בחו"ל עמדו במשך כל התקופה הזאת ברקע של החלטות הממשלה - ביוזמה פעילה מאוד של שר הביטחון שרון ושל הרמטכ"ל איתן - להעלות שוב ושוב כוחות לפיקוד הצפון במצבים של כמעט מלחמה.

האוגדה "הוקפצה" לפיקוד הצפון מסיני ומהנגב - בהרכבים שונים, מחפ"ק ועד לכלל האוגדה - כל כך הרבה פעמים, עד כי זכתה לתואר "אוגדת סינרמה" (סיני-רמה), וסופרו בדיחות על מוביל הטנקים הדוראשי, שבהגיעו מסיני לצומת גולני, שם מתקבלת ההוראה לבטל את הכוונות, אינו צריך לשוב לאחור, אלא מפעיל את הראש השני כדי לנסוע מייד דרומה.

ה"הקפצות" הרבות והתכופות (לפעמים עלתה האוגדה לצפון וירדה משם בתוך 24 שעות) יצרו שוויון נפש אצל החיילים ואצל המפקדים. אין ספק שטרטור האוגדה במשך 14 חודשים לרמת־הגולן ובחזרה במקביל לפינוי סיני, להתארגנות בנגב ולביצוע אי"ן־סוף נוהלי קרב כירסמו בתחושת הקפיץ הדרוך שמשתחרר בבת אחת במלחמה (כפי שקרה במלחמת ששת הימים).

התכניות המבצעיות

התוכנית האופרטיבית הראשונית למלחמת שלום הגליל נקראה "דוב צפוני", וזו עברה כמה שינויים עד שהפכה לתוכנית "אורנים" המפורסמת. ל"אורנים" היו, כידוע, שתי גרסאות: "אורנים קטן", שיעדיה תאמו פחות או יותר את קווי הפסקת האש של 11 ביוני 1982, ו"אורנים גדול", שבוצעה בפועל, ושכללה כניסה לביירות.

האוגדה שולבה בתוכניות האופרטיביות ההתקפיות בגזרה המזרחית, ובמקביל שולבה בהגנה על רמת־הגולן בעת ששהתה שם.

המלחמה: הערות, לקחים

וליקויים

גזרת הלחימה וכפיפויות מבצעיות

האוגדה לחמה בגזרה המזרחית, בשטח הררי קשה שיש בו מעט צירי תנועה. ביומיים הראשונים למלחמה - 6-7 ביוני 1982 - הייתה האוגדה תחת פיקודו של פיקוד צפון ולחמה נגד מחבלים. בהמשך, בין 7 ביוני ל־11 ביוני, הייתה האוגדה תחת פיקודו של הגיס הצפוני ולחמה הן נגד מחבלים והן נגד צבא סוריה. האוגדה השלימה את כל משימותיה: עם כניסתה לתוקף של הפסקת האש היא הגיעה לפאתי הכפר ינטא ולגבול בין לבנון וסוריה וכן לבסיס הטילים בג'בל צפחא שבתוך שטח סוריה. (לנקודה הזאת הגיעה האוגדה למחרת, ב־12 ביוני).

עד יולי 1982 הייתה האוגדה תחת פיקודו של הגיס

המגבלות שהוטלו על הלחימה בסורים בגזרה המזרחית

בין 6 ל-8 ביוני 1982 הוטלו על אוגדת סיני מגבלות חמורות בכל הנוגע ללחימה בסורים ולפגיעה בהם. במסגרת המגבלות האלה נקבע שחצביא בציר הכפרים (שם פעלה חטיבה 401) וחרוף אל-ביר בגיבל ביר א-דהר (שם פעלה חטיבת בה"ד 1) הן קצות המשימה ל-6 ביוני 1982. לא ניתן אישור להיכנס לוואדי שבא, ונדרש אישור של אלוף פיקוד הצפון להפעיל אש ארטילרית נגד ארטילריה סורית שירתה אש יעילה על חטיבת בה"ד 1. ביום השני למלחמה, 7 ביוני, עמדה האוגדה במקומה, ובלילה ניתן אישור להכניס רק סיור קרקעי לוואדי שבא כדי לאסוף נתוני עבירות.

ב-8 ביוני ניתן היתר להכשיר ציר בוואדי שבא ולהתקדם בו עד האוכף שמדרום לגבעה שכונתה "המיוערת". בציר הכפרים הותר לכוחות להתקדם ארבעה ק"מ, עד הכפר מימס. רק בבוקרו של היום הרביעי למלחמה, 9 ביוני, ניתן אישור להתקדמות חופשית. (תקיפת מערך הטילים הסורי החלה מאוחר יותר, בשעה 2 אחרי הצהריים באותו היום).

ברור בדיעבד - מה שהיה ברור גם בזמן אמת - שלמגבלות ההתקדמות שתוארו היו השפעות

בשני תחומים:

1. חטיבה 91 הסורית מדיוויזיה 1 הספיקה לנוע באופן חופשי ולתפוס את מערך ההגנה המתוכנן שלה באזור בית לחיא, בקיפא, רשיא וצומת דהר אל-אחמר. על המערך הזה, שכלל טנקים, חי"ר, טילי נ"ט וגיבוי של מסק"רים, נאלצה אוגדת סיני להילחם בהמשך.

2. לעצירת אוגדה למשך יומיים ויותר לאחר שנכנסה כבר ללחימה ובשעה שהיא פרוסה בטורים ארוכים על הצירים ומנועה מלפעול במלוא כוחה יש השפעה שלילית על תחושת הדחיפות של הלחימה, ונדרש זמן להתניע מחדש את המערכת ולהחזיר אותה למלוא כוחה כשניתן האישור.

על חשיבותן של המסגרות האורגניות ושל התוכניות הפשוטות, על מפקדות מאולתרות ועל שינויי משימה קיצוניים

פירוק של מסגרות אורגניות פוגע ביעילות המערכת משום שיחידות חדשות המצטרפות למסגרת קיימת זקוקות לזמן הסתגלות כדי להכיר את הפק"לים ואת רוח המפקד, אף שצה"ל נוהג לאמן את יחידותיו כך שניתן יהיה להעבירן ממסגרת למסגרת באבחת פקודה בקשר.

אף שמלחמת שלום הגליל הייתה מלחמה יזומה שתוכננה זמן רב מראש, הרבו בה לפרק מסגרות קיימות, ולא לכל הפירוקים האלה הייתה הצדקה

טנק סורי בלבנון | הגבלות התנועה הקשות שהוטלו על האוגדה איפשרו לסורים להיערך במתחמי ההגנה שהכינו מראש

ההנחיות - של כל רמות הפיקוד - לכוחות היו לא למהר, לפעול בזהירות, להפעיל אש ארטילרית תחילה לפני שתוקפים את האויב. להנחיות האלה הייתה ללא ספק השפעה על קצב הלחימה ועל אופיה

המזרחית בחודשי החורף הייתה נעצרת ללא ספק בתוך זמן קצר. אכן התמזל מזלו של צה"ל שלא נאלץ להתמודד בתנאים האלה.

זהירות בהפעלת הכוחות

ההנחיות - של כל רמות הפיקוד - לכוחות היו לא למהר, לפעול בזהירות, להפעיל אש ארטילרית תחילה לפני שתוקפים את האויב. להנחיות האלה הייתה ללא ספק השפעה על קצב הלחימה ועל אופיה. ראוי לציין שהמפקדים שהובילו את האוגדה במלחמת שלום הגליל היו מ"מים, מ"פים ומג"דים במלחמת יום הכיפורים. האבדות הכבדות שספגו יחידותיהם במלחמה ההיא גרמו להם - במודע או שלא במודע - לחסוך במלחמת שלום הגליל, שהייתה מלחמה יזומה, ככל שרק ניתן בחיי הלוחמים באמצעות הפעלת אש ובאמצעות תנועה זהירה.

הצפוני ומיולי ועד אוקטובר 1982 הייתה האוגדה תחת פיקודו של גיס מרכז. לאחר שזה סיים את תפקידו קיבלה האוגדה אחריות לביטחון השוטף ולהגנה על כלל המרחב מגיבל ברוך ועד המורדות המערביים של החרמון הסורי.

אבדות האוגדה

בשבוע המלחמה בין 6 ל-11 ביוני 1982 היו לאוגדת סיני (לא כולל חטיבה 14 שלחמה תחת פיקודה של אוגדת עמוד האש) 13 חללים ו-116 פצועים. האבדות ברק"ם כללו ארבעה טנקים ושלושה נגמ"שים של חטיבה 401, שלושה טנקים ונגמ"ש של חטיבה 7 וטנק של עוצבת אגרוף הברזל.

מגבלות התנועה בחורף

החורף הקשה של 1982-1983 הוכיח שהתכנונים להיכנס ללבנון בחורף (בין דצמבר למרס) - והיוו שתי "הזדמנויות" כאלה - היו לחלוטין בלתי ישימים בגלל מגבלות עבירות שלהן גרם שלג כבד. גיבל ביר א-דהר, ציר ערפאת וציר הכפרים היו חסומים בגלל השלג. נוסף על כך שררו בזירה תנאים של "אפס ראות" בגלל עננות, ערפל ובזבז במשך פרקי זמן ממושכים. פעילות בט"ש ושמידה על חיי הלוחמים במוצבים, בכלי הרכב המשוריינים, בכבישים ובמתחנות בחורף 1982-1983 חייבו השקעות תקת והתארגנות ממושכת. כניסה חפוזה לגזרה

שיירת צה"ל בציר הררי בלבנון במלחמה | צפיפות הכוחות, גבולות גזרה שאינם ברורים ומוכרים דיים לכל הכוחות, שטח סבוך המקשה על זיהוי ודאי של עמית ושל טורף, קשיי שליטה, תיאום ותצפית הם הגורמים העיקריים לירי שגוי של כוחותינו על כוחותינו במלחמת שלום הגליל

המהלך הפותח באמצעות האוגדות הסדירות

את המלחמה ביוני 1982 פתח צה"ל באמצעות הסד"כ הסדיר בלבד שהוקצה לשלוש האוגדות המשוריינות הסדירות, לעוצבת הגליל וכן לאוגדת האש. אוגדות המילואים עמוד האש ועידן גיבו והמשיכו את התנופה.

בקיץ 2006 הן גודל הסד"כ, הן רמת אימונו והן פיזורו בבטי"ש באיו"ש וברצועה לא איפשרו מהלך פתיחה נוסח מלחמת שלום הגליל. (לא לה נוספו גם שיקולים מוטעים בנוגע לעיתוי ההפעלה, לצורת ההפעלה ולעומק ההפעלה של כוחות הקרקע בקיץ 2006). להעדר מהלך פתיחה מהיר כמו ב-1982 הייתה השפעה שלילית על התפתחותה של מלחמת לבנון השנייה.

משמעת צירים

משמעת צירים הייתה ונותרה בעיה קשה בלחימה בשטח הררי, ובמלחמת שלום הגליל היו מקרים רבים של סתימות צירים בגלל ריבוי כוחות ומיעוט משמעת. הדוגמה הבולטת היא סתימת ציר מיכה: שלושה אגדי תחזוקה, (של אוגדת סיני, של אוגדת

מלחמת שלום הגליל הייתה המלחמה הראשונה שבה הפעיל צה"ל גיס. המלחמה הוכיחה את נחיצותו של הגוף הזה, אך למרות זאת הוחלט בצה"ל בתחילת שנות ה-2000 לפרק את הגייסות

ונוגסות באמצעים של היחידות הכפופות.

הגיס

מלחמת שלום הגליל הייתה המלחמה הראשונה שבה הפעיל צה"ל גיס. המלחמה הוכיחה את נחיצותו של הגוף הזה, אך למרות זאת הוחלט בצה"ל בתחילת שנות ה-2000 לפרק את הגייסות. ההחלטה לחזור ולהקים בעקבות לקחים שהופקו ממלחמת לבנון השנייה היא כמובן נכונה, ויש ליישמה במהירות.

הגיס טעון חיזוק בתחום האיסוף ומרכזו האש, ויש לתת לו אמצעי אש ארוכי טווח וסמכות להפעלתם בטווחים שמעבר לטווחי האוגדה.

של לחץ הנסיבות. כך, למשל, חטיבה 14 הייתה מיועדת לכבוש את גיבל ביר אדזה באגף המערבי והשלימה לצורך כך נוהלי קרב ארוכים וממצים. למרות זאת ובלית ברירה הוטלה המשימה על חטיבה מאולתרת (חטיבת בה"ד 1), שלא תיכננה את המשימה הזאת ונכנסה אליה באופן חפז ובתוך שינוי משימה מוחלט. השינוי נבע מכך שחטיבה 14 איחרה להגיע ממחנה סירים בגלל מחסור במובילי טנקים.

בתכנון המתחשב יותר באורגניות של היחידות אולי ניתן היה (ומבחינת לוחות הזמנים זה היה אפשרי) להכפיף את חטיבה 7 (שהשתחררה מהגנת הרמה) לאוגדת עמוד האש, ואת חטיבה 14, שאיחרה, לשלוח בעקבות אוגדת סיני.

חשוב להכין תוכניות פשוטות שכוללות התניות מעטות ככל האפשר. דינן של תוכניות הכוללות התניות רבות להסתבך.

למפקדות מאולתרות, אף שהקמתן היא לעיתים בלתי נמנעת והן משיגות תוצאות טובות (יכוח יוסי"י), קשה לתפקד לאורך זמן ללא מטה וללא מערכות תקשורת, איסוף, תחזוקה וכו'. מפקדות כאלה מעמיסות נטל נוסף על המפקדה הממונה

טנק T-62 סורי שלוחמיו נטשו אותו | הטנקים הסוריים פעלו ברמה בינונית וירו בטווחים קצרים מאלה שבהם ירו הטנקים שלנו. לכן הם נפגעו

ותורגלה בכמה מקרים טכניקת התקדמות בצירים ההרריים באמצעות חודים. אלה היו צוותי קרב משוריינים שבהם שולבו טנקים (עם "נוכרים" לפיצוץ מוקשים), חי"ר על נגמ"שים וכוח הנדסי (לוחמים על נגמ"שים וטרקטורי D-9). החודים האלה נועדו לפתור בעיות מיקוש, בורות ייקוש, תעלות נגד טנקים וכו'. בעורפו של כל חוד, אך בתוך הכוח המוביל, שולבה גם "לבנת תחזוקה". תנועת החודים הייתה איטית וקשה עקב ירי של האויב, קשיי התנועה בצירים ההרריים ומשום שאמצעי הסער - הנוכרים וטנקי הדחפור (טד"חיים) - התפרקו ברובם. כלי מוביל שנפגע יצר בעיית עקיפה קשה ביותר שחייבה הכשרת מעקפים, דחיפת הכלי התקוע לשולי הדרך וכו'. בחוכמה לאחר מעשה ייתכן שניתן היה לתמוך בהתקדמות החודים על הצירים באמצעות תנועה של כוחות חי"ר על הכתפיים השולטות עליהם. עם זאת התבליט החרף והשטח המסולע (בולדרים) ועתיר הצמחייה שבו מגבלות תצפית הפכו הליכה כזאת לאיטית מאוד. יתר על כן, בתנאים כל כך קשים יכולת הנשיאה של לוחמי החי"ר מוגבלת למדי. בסיכומו של דבר קבעו החודים את קצב ההתקדמות של האוגדה כולה בקטעים רבים. מהלך הפתיחה של כל חוד כלל נטרול של בורות הייקוש. אלה העסיקו מאוד את האוגדה בשלב התכנון, ומחשבה רבה הוקדשה לצעדים שיש לנקוט כדי למנוע את

חשיבותן של הלחימה בלילה ושל רציפות הלחימה אינה מוטלת בספק, אולם בחינה פרטנית של זירת הלחימה תוכיח שהיה קושי גדול ביישומן. יש לזכור שבמרבית צירי הגזרה המזרחית אין אפשרות להעביר כוח דרך כוח כדי לשמר את תנופת ההתקדמות

ככל שניתן מלדרוש סיוע אוויר קרוב שסיכוני גבוהים, ותרומתו נמוכה מאוד. אף שהבעיה של זיהוי עמית-טורף (זעי"ט) טופלה לפני מלחמת שלום הגליל ואחריה, היא נותרה ללא פתרון משביע רצון. יש להמשיך לפתח אמצעים לפתרון הבעיה הזאת, להצטייד בהם ולגבש תו"ל מתאים. ראוי לציין שבין מפקדי אוגדות עמוד האש ורסיני התקיימה תקשורת שוטפת לעדכון ולתיאום מהלכים סמוך לגבול הגזרה כדי למנוע מקרים של ירי שגוי.

החודים המשוריינים בצירים ההרריים
בעת שבוצעו נוהלי הקרב לקראת המלחמה, נבחנה

עמוד האש ושל אוגדה (880) נכנסו אליו בלא תיאום, בחוסר משמעת ופיקוח, והתוצאה הייתה סתימה של ציר תנועה קריטי. דוגמה נוספת לחוסר משמעת בצירים היא הכנסת גורמי התחזוקה של חטיבה 7 - בניגוד לפקודה - לציר הכפרים. כתוצאה מכך נסתם הציר בין רשיא לדהר אל-אחמר ב-10 ביוני בערב. התמונה של ציר מיכה הסתום ללא תקווה היא שעמדה כנראה, בין היתר, ביסוד ההחלטה (השגויה) לפרק את אגדי התחזוקה. המהלך הזה פגע בתחזוקת הכוחות בקיץ 2006. מומלץ לצה"ל להחזיר לאוגדה יכולת תחזוקה אורגנית.

ירי כוחותינו על כוחותינו

היו נפגעים מתקיפות שגויות של מטוסי קרב שנקראו לתת סיוע קרוב או שהוטלו עליהם משימות אמנעה. כמו כן היו נפגעים כתוצאה מירי שגוי של טנק על חי"ר. היה גם ירי שגוי של טנק על מסקי"ר צה"לי (ללא נפגעים, אך המסוק נפגע ונחת נחיתת חירום).

צפיפות הכוחות, גבולות גזרה שאינם ברורים ומוכרים דיים לכל הכוחות, שטח סבוך המקשה על זיהוי ודאי של עמית ושל טורף, קשיי שליטה, תיאום ותצפית הם הגורמים העיקריים לירי שגוי של כוחותינו על כוחותינו במלחמת שלום הגליל. אחת המסקנות שעולה שוב ושוב מהאירועים האלה היא שבתנאי לחימה כאלה צריך להימנע

הפעלתם, אך בפועל לא מומש האיום הזה.

רציפות הלחימה ולחימה בלילה

בתחקירים שנערכו לאחר מלחמת שלום הגליל הלחימה בלילה ושל רציפות הלחימה אינה מוטלת בספק, אולם בחינה פרטנית של זירת הלחימה תוכיח שהיה קושי גדול ביישומן. יש לזכור שבמרבית צירי הגזרה המזרחית אין אפשרות להעביר כוח דרך כוח כדי לשמר את תנופת ההתקדמות. יתר על כן, בתנאי הגזרה הזאת עלולה תנועה בלילה ללא די אמצעים לראיית לילה להיתקע בגלל פקקי תנועה, התהפכויות של רק"ם, היתקלויות מטווח קצר, קושי לתאם בין הכוחות, קשיי זע"ט ותצפית והעדר מודיעין מדויק.

לדוגמה: תנועת לילה של גדוד מאוגדת עמוד האש ל"משולש טובלנו" תחילתה בכניסה לתוך מערך סורי שלא זוהה, המשכה בהסתבכות ובקרב חילוץ קשה, וסופה בפרשת נעדרים שלא תמה עד היום. הדברים האלה לא נועדו לשלול תנועות בלילה אלא רק להצביע על הסיכון הכרוך בהכנסת כוחות בלילה למרחבים שאין עליהם די מודיעין - והיו רבים כאלה בלבנון.

יתר על כן, היות שברוב המקרים המשיכו כוחות מובילים להוביל עקב העדר אפשרות למעבר של כוח דרך כוח, הם נזקקו מדי פעם לכמה שעות הפסקה למנוחה, לתדלוק, לתחמוש ולתיקון תקלות ברק"ם. הלילות ביוני קצרים מאוד, כך שעצירות הלילה היו בכל פעם לשעות ספורות בלבד. למרות כל זאת היו במלחמת שלום הגליל כמה מהלכים יליים של אוגדת סיני:

- פריצת גדוד הבוקעים של חטיבה 401 לעין עטא בליל 9 ביוני בסיוע מסך אש מתגלגל.
- כניסת גדוד הצנחנים שסופח לחטיבה 7 לרשיא וכיבושה בליל 10 ביוני.
- תנועת גדוד 82 של חטיבה 7 מדהר אל-אחמר מזרחה על ציר מזכרון בלילה שבין 10 ל-11 ביוני.

מודיעין

על אף שהמודיעין של האוגדה התכונן היטב למלחמה בסיועו של פיקוד הצפון, ואף שהוא שלט היטב במערך האיסוף וההפצה במהלך הלחימה, יש להצביע על הליקויים הבאים:

- העדר מודיעין קרבי עדכני.** עד 9 ביוני 1982 הייתה בגזרה המזרחית מגבלת טיסות בגלל איום הטילים, ולא בוצעו שם גיחות צילום לעדכוני קרקע ואויב - בוודאי שלא בלוח זמנים שאיפשר את הגעת המודיעין הרלוונטי לכוחות. גם מזל"ט (שהיה נדיר מאוד ב-1982) ויכול היה לסייע בעדכון מצב האויב בצירים, לא הוקצה

לאוגדה בשום שלב משלבי הלחימה. בהעדר עדכונים מבחוץ בנוגע לשינויי ההיערכות של האויב בשטח פעלו הכוחות בדרך כלל על בסיס "מודיעין משקפת" שנוסף על המודיעין הכללי שאיתו יצאו לדרך בראשית המלחמה. אך כידוע מודיעין היסוד משנתנה במהירות והופך ללא רלוונטי בתוך זמן קצר. כך, למשל, המעבר ההכרחי בדרך ערפאת בין טולוס 34 לטולוס 32 נחשב לריק מאויב ולא ממוכשל, אך עם ההגעה אליו מדורס ב-9 ביוני התברר שהאויב נערך בו והציבו מכשולים כגון מיקוש ותעלות נ"ט. (עוד בנושא זה בפרק "חוכמה לאחר מעשה").

מודיעין קרבי לא מדויק מסוכנויות

איסוף חיצוניות. המידע שהגיע ב-11 ביוני לפני הצהריים הצביע על ריכוז גדול מאוד של אויב בינטא: שני גדודי טנקים, גדוד קומנדו ועוד כוחות שנסוגו לשם. המידע הזה, שהיה חמור מאוד - ומוגזם - הביא לשינוי התוכנית של האוגדה בנוגע לחטיבה 7. היא הופנתה לטהל-כניסה כדי לעקוף את הכפר ינטא, שהאוגדה העריכה שיהיה אגוז קשה לפיצוח, וכדי למנוע הסתבכות שעה לפני הפסקת האש (שכבר הייתה עליה התרעה).

בשהייה ארוכה בחפ"ק [כמה ימים ברציפות] עמונה סכנה שהתפקד יתנתק מעבודת המטה במפקדה העיקרית, מקציני המטה ומנתונים משלימים החשובים לקבלת ההחלטות הנכונות

נתוני עבירות שגויים.

במפת העבירות (שהייתה כהה מדי, וקשה היה לקרוא בה) לא הופיעו כלל דרכים המתאימות לרכב 2X4 שהיו קיימות בשולי החרמון ויצאו מציר טולוס מזרחה אל רחלה שבתחומי סוריה. הדרכים האלה לא הופיעו במפה בגלל העדר עדכוני תצ"א - תוצאה של מגבלת אמ"ט על מטוסי חיל האוויר. כפי שכבר צוין, למטוסי חיל האוויר אסור היה לטוס מעל האזור בגלל סכנת הטילים. יתר על כן, כמה צירים שהוגדרו עבירים לטנקים לא היו עבירים. במקום אחד אף התמוטט קיר תמך תחת משקלו של טנק וחסים את דרכו של טור שלם. זה נאלץ לבצע סיבוב מסובך לאחור ומעקף גדול מאוד כדי לחזור למשימתו. במקום אחר, ברחוב הראשי של כפר זית, על ציר הכפרים, היה צורך "לגלח" בתים באמצעות D-9, משום שהציר היה צר מדי למעבר טנקים - עובדה שלא הייתה ידועה מראש.

- יחידת המודיעין (יחמ"ן)** היטיבה לפעול.
- תצפיות.** אלה חשובות מאוד בכל הרמות - מרמת הכלי הבודד ועד התצפית המטכ"לית. בשטח הררי ניתן לבצע הצלבת גזרות בתצפית ולהתגבר בכך על בעיית השטחים המתים.

מפקדות ומקום המפקד

בשלב הלחימה במחבלים, מ-6 ביוני 1982 ועד צהרי 8 ביוני 1982, התנהל הפיקוד על האוגדה מהמפקדה האחוזה באסטררה א' בהר דוב.

מצהרי 8 ביוני ועד הפסקת האש בצהרי 11 ביוני התנהל הפיקוד על האוגדה מחפ"ק שנע מאחורי הגדוד המוביל בציר. לפיקוד מלפנים יש יתרונות ברורים: הוא מאפשר לראות את הבעיות באופן בלתי אמצעי ולהיפגש במהירות עם המפקד בשטח כדי להתייעץ ולגבש תוכניות. מעבר לכך יש לפיקוד מלפנים בחפ"ק ערך מנהיגותי.

עם זאת בשהייה ארוכה בחפ"ק (כמה ימים ברציפות) טמונה סכנה שהמפקד יתנתק מעבודת המטה במפקדה העיקרית, מקציני המטה ומנתונים משלימים החשובים לקבלת ההחלטות הנכונות. ניתן כמובן להביא באמצעות מסוק את קציני המטה לחפ"ק - וכך אכן נעשה (הקמ"ן הובא לחפ"ק ב-10 ביוני) - אך הדבר מותנה בזמינות מסוק, ולא תמיד ניתן לעשות זאת בתנאי לחימה ובייחוד בלילה. גם המפקד עצמו יכול לדלג בין המפקדה העיקרית לחפ"ק - אך באותן המגבלות שצוינו לעיל.

בחירתה של שיטת הפיקוד - קדמית או עורפית והשילוב ביניהן - מותנית במתאר הלחימה ובעוצמתה, במרחק של קו המגע מהמפקדה, במגבלות קשר, ברמתם של מפקדי המשנה ושל קציני המטה במפקדה העיקרית, באופיו של המפקד ובגורמים רבים נוספים. מעל הכול חשוב לזכור שיש יותר מדרך אחת לשלוט על הכוחות.

אף שרצוי להימנע ככל האפשר מדילוגי מפקדות, הרי שבטווחי פעולה ארוכים חובה לנייד עם הכוחות המובילים מפקדה חלופית שתוכל לקלוט את קציני המטה ולקבל לידיה את השליטה כאשר המפקדה האחורית יוצאת מטווח שליטת קשר רדיו, כולל רדיו טלפון.

הפיתוי העומד בפני המפקד לשלוט בלחימה ממפקדה אחורית נוחה ועתירת צגים ונתונים הוא גדול. המפקד המנוסה צריך להתגבר על הפיתוי הזה של שליטה מאחור ולדעת לבחור את הזמן הנכון לצאת קדימה אל החפ"ק. במלחמת לבנון השנייה היו, כידוע, בעיות רבות בתחום הזה.

תקשורת

מערכות התקשורת, שכללו גיבויים, תיפקדו היטב ואיפשרו שליטה טובה על הכוחות הן מהמפקדה העיקרית והן מהחפ"ק. כמו כן הן איפשרו קשר

אמין עם הרמות הממונות ועם האוגדה השכנה - אוגדת עמוד האש.

מודעות להגנה והתארגנות לבטי"ש

יש "לחשוב הגנה" לא רק בסוף המלחמה אלא כבר בשלב המתקפה. המודעות לכך בצה"ל נמוכה זה שנים, ויש לשפרה. התארגנות וריזה לבטי"ש היא חלק מהיערכות הכוח בסיום מלחמה. בגזרה שיש בה יש אוכלוסייה אזרחית הבטי"ש מורכב יותר ומחייב את מעורבותם של גופים מתאימים: שב"כ, חוקרי שבויים, יחידה 504, גורמי ממשל ועוד.

מוכנות הימ"חים ורשתות הגיוס

גם מלחמת שלום הגליל לא הייתה חפה מתקלות בימ"חים - אף שפחות מאשר במלחמת לבנון השנייה.

גיוס ושליטה בכוח האדם

רשתות הגיוס המהיר, שהן חשובות מאוד במלחמה "מתגלגלת" שמנהלים הכוחות הסדירים, עלולות לפגוע - אם אינן נבנות נכון - בגיוס הכללי. קשה לשלוט בכוח במציאות של מבצע מתגלגל המתחיל באמצעות כוח סדיר ובהמשכו מצטרפות יחידות מילואים - בייחוד אם הן מיחידות לא אורגניות.

הערכת הלחימה של האויב איום מסוקי הנ"ט

בשלי"ג נחשף צה"ל לראשונה לאיום הזה. התעוזה וההישגים של טייסי המסוקים הסורים ראויים להערכה. מרבית הטנקים של האוגדה שנפגעו במלחמה ספגו טילי נ"ט שנורו ממסוקי גאזל.

חיל האוויר הסורי (מטוסי קרב)

חיל האוויר של סוריה - למעט המסוקים - כלל לא השפיע על המערכה, והוא עשה רק ניסיון תקיפה אחד - ב-10 ביוני בשעות אחרי הצהריים. חיל האוויר הסורי נעלם כמעט לחלוטין לאחר שאיבד 90 מטוסים ואת סוללות הטק"א.

טנקים

הטנקים הסוריים פעלו ברמה בינונית וירו בטווחים קצרים מאלה שבהם ירו הטנקים שלנו. לכן הם נפגעו במקרים רבים לפני שהספיקו לפתוח באש.

נ"ט (של הסורים ושל המתבלים)

הן הסורים והן המתבלים הפעילו טילי נ"ט מסוג סאגר ומילאן, אך בדרך כלל השיגו הישגים דלים, למעט ב-9 ביוני בירי על גדוד שלח מהרמפות של כפר זית בציר הכפרים.

מיקוש ומכשול

האויב עשה שימוש רב במיקוש ובהקמת מכשולים, אך בפועל לא הופעלו בורות הייקוש.

ארטילריה

בתחילת הלחימה פעלה הארטילריה הסורית בהיקף נרחב. אך האש הארטילרית של הסורים דעכה עד שנעלמה כמעט כליל תוך כדי נסיגתם צפונה ומזרחה.

המחבלים

נסוגו ללא לחימה של ממש ולא היו איום של ממש.

הפעלת צוותי הקרב היבשתיים במלחמת שלום הגליל טנקים

התחמושת מסוג ליטוף (פגז חודר שריון), שזו הייתה הופעתה הראשונה בלחימה, הפגינה יכולת חדירה טובה. במלחמת שלום הגליל שבו ועלו הצורך בתחמושת נ"א לטנקים, הצורך להמשיך לשפר את התחמושת ואת המיגון של הטנקים - בין היתר באמצעות פיתוח שבשים אקטיביים - והחשיבות

במלחמת שלום הגליל שבו ועלו הצורך בתחמושת נ"א לטנקים, הצורך להמשיך לשפר את התחמושת ואת המיגון של הטנקים - בין היתר באמצעות פיתוח שבשים אקטיביים - והחשיבות של השימוש בעשן

של השימוש בעשן. רוב הלקחים האלה שבו ועלו - בחומרה רבה יותר - בקיץ 2006 בגלל השיפור המשמעותי בטווחי הירי ובכושר החדירה של טילי הנ"ט שבידי חזבאללה.

החי"ר והחרמ"ש

כצפוי, חסר לחי"ר ולחרמ"ש ידע בלחימה ממוכנת, ושיתוף הפעולה עם הטנקים היה לקוי ברוב המקרים, בייחוד ביחידות המילואים. לוחמי החרמ"ש הם מבוגרים שכושרם הגופני הקשה עליהם להילחם רגלית.

לאחר שחטיבת בה"ד 1 עברה לאוגדת עמוד האש, חסרה לאוגדה מפקדה של חטיבת חי"ר, אף שגדודי חי"ר (בסדיר ובמילואים, מאולתרים או אורגניים) ברמה טובה היו בכמות מספקת ושולבו היטב בחטיבות הטנקים.

פלס"ר

לרשות האוגדה עמדו שתי פלוגות סיור: של חטיבה

7 ושל חטיבה 401. חשוב לציין שפלוגות הסיור בחיל השריון נמצאות בתהליך ניוון מתקדם.

הארטילריה

הארטילריה הייתה ונשארה "מלכת הקרב" ונשקו הצמוד של מפקד האוגדה לפתרון בעיות. היא הגיבה במהירות, פעלה במדויק וירתה בדרך כלל במידה סבירה וללא "שפיכת תחמושת" על מטרות סרק. בשלבים מסוימים פעלה עוצבת הכידון בשני מרחבים (מה שלא היה פשוט כלל ועיקר) בשילוב גדי"בים, גדי"כים (גדוד כבד - 175 מ"מ), מכמ"ת (מרגמות כבדות מתנייעות) 160 מ"מ ובשלב מסוים גם גדוד עברי (טילי קרקע-קרקע). הארטילריה סייעה לכל צורות הקרב בכל שלבי הלחימה, ביום ובלילה, ואפילו יצרה מסך אש מתגלגל לגדוד הבוקעים בכניסה לעין עטא מול מארב סורי. כמו כן היא הפעילה ביעילות מצר"ש (מצרר שחור) נגד רק"ם ב"מיוערת" ב-8 ביוני. זו הייתה ההפעלה המבצעית ראשונה של האמצעי הזה בצה"ל. הארטילריה של האוגדה העסיקה באמצעות גדודי הרומח (175 מ"מ) גם מטרות עומק בטווח של 30 ק"מ.

דילוגים תכופים, המחייבים לתכנן מראש את שטחי הפריסה, ניוו תחמושת ארטילרית ואף ניוו של גופי ארטילריה עם הכוחות הלוחמים נתנו פתרונות מבצעיים ושמרו על רציפות האש בלחימה. מרגמות לסוגיהן הוכיחו פעם נוספת את יעילותן הרבה בשטח הררי. לאוגדה צורף גדוד מכמ"ת 160 מ"מ שהיה יעיל ביותר.

חסרונן של מרגמות - בחי"ר בגלל מגבלות נשיאה של הלוחמים ובשריון בגלל הפקודה שלא להכניס נגמ"שים נושאי מרגמות - בלט מאוד בלחימה בלבנון בקיץ 2006, ויש לתת את הדעת על כך. יישום הלקחים ממלחמת שלום הגליל בתחום הארטילריה הביא להקמתו של מרכז האש האוגדתי. המרכז הזה ייעל מאוד את הפעלת האש לסוגיה באוגדה.

בין הלקחים הבולטים האחרים: הצורך במיצוי יכולת הסוללה, חיזוק מערך הקישור, כולל יכולתו לדרוש ולקבל סיוע אווירי וכן שילוב יחידת המודיעין עם גורמי האש באגד הארטילרי ובמרכז האש שעתידי היה לקום.

הנדסה

גופי ההנדסה - מרמת הכלי הבודד ועד רמת הגדוד - השתלבו היטב ופעלו היטב בלחימה. רמת הלוחמים בסדיר הייתה טובה, והם היו בכשירות לביצוע משימות חי"ר בסיסיות. "התגלטה" מחדש חשיבות ה-D-9 בשטח הררי. מיגונו בתצורה הקיימת כיום היא תוצאה של לקחים שהופקו ממלחמת שלום הגליל.

תומכי הלחימה

ככלל, הגורמים תומכי הלחימה תיפקדו היטב בתחומי הפינוי, האחזקה וההספקה, בדומה לתפקודם הטוב במלחמות הקודמות.

"לבנת תחזוקה" (הכוללת תאג"ד, תחמושת לסוגיה, גופי חימוש וחלקי חילוף, מזון ומים) שנעה מאחורי הכוחות הקדמיים חסכה את ההזדקקות ל"דחיפת" אספקה בצירים הפקוקים. "לבנה" כזאת בתוספת הדרגים נתנה מענה הולם לכוחות הלוחמים למשך כשלוש יממות, עד שאגד התחזוקה נערך מאחור למתן תמיכה לוגיסטית מלאה. המלאי הנמוך ביותר של דלק שאליו ירד גוף בלחימה היה של גדוד 82 בלילה שבין 10 ל-11 ביוני: הגדוד יצא למשימתו כשברשותו דלק לשבע שעות מנוע בלבד. הסיבה: הצירים הסתומים מנעו תדלוק.

פירוק אגדי התחזוקה ו"קילוף" מערכת התחזוקה מהאוגדה - לקח מוטעה מסתימת צירים בש"ג - הם שגיאה קשה שנחשפה במלחמת לבנון השנייה. חשוב להחזיר לאוגדה את היכולת האורגנית בתחום התחזוקה (רפואה, חימוש ואספקה).

השתתפות חיל האוויר בקרב היבשה בגזרת האוגדה מטוסי הקרב

עד השמדתו של מערך הטק"א ב-9 ביוני (מהלך שעל ביצועו לא דווח לאוגדה) לא סיעו מטוסי קרב לאוגדה בביצוע משימותיה. לאחר השמדת הטילים קיבלה האוגדה סיוע אווירי, אך במידה מועטה מאוד, ותועלתו הייתה אפסית.

תרומת מטוסי הקרב לקרב היבשה צריכה להתמקד באמנעה ובתקיפת מטרות תשתית ומטרות אחרות בעומק. הפעלתם בסיוע קרוב היא בדרך כלל חסרת תועלת, מסכנת את כוחותינו ואת המטוסים ויש להימנע ממנה ככל שניתן.

מסוקי הקרב

מסוקי הקרב שולבו במלחמה בגזרה המזרחית רק ב-11 ביוני. שילובם היה מוצלח, אך הם עשו רק מספר קטן של גיחות. יתר על כן, אתרי התדלוק הקדמיים (את"קים) שלהם היו מרוחקים מזירת הלחימה, ולכן הם יכלו לשהות מעליה למשך זמן קצר בלבד. בניגוד למטוסי הקרב, תרומת המסוקים לקרב היבשתי היא גדולה, ויש לשלבם באופן הדוק בתכנון ובביצוע תוך קיום מגע הדוק בין המובילים לבין המפקדים בשטח - אם אפשר גם בתדרוכים בעל פה.

קישור

לאוגדה לא היה קצין תיאום אווירי (קת"א) במלחמת שלום הגליל (הוא לא חזר מטיוול בחו"ל), וחיל האוויר שלח עם פרוץ המלחמה קצין מחליף

(נווט) שלא הכיר את התכנונים, את הגזרה, את המפקדים ואת המטה. מהסיבה הזאת הוא ביקש להישאר במפקדה העיקרית - שם היה לו קל יותר לפעול - כאשר מפקד האוגדה יצא לחפ"ק. באותן החטיבות שבהן היו קציני קישור אוויריים הם פעלו היטב.

פינוי מוסק

בצד חילוץ נועזים, ובכללם חילוץ ליליים שביצעו טייסי אנפות, הציב חיל האוויר במקרים רבים מגבלות קשות להנחתת מסוקי פינוי בתאג"דים קדמיים. בהעדר יכולת לפנות נפגעים ברכב בגלל צירים סתומים היה פינוי מוסק האפשרות היחידה. היה מקרה שבו פצועים מתו מפצעיהם בהמתנה של שעות לפינוי מוסק מתאג"ד.

יש לקבוע כלל שלפיו את רמת הסיכון לנחיתת מסוק קובע מפקד הכוח הקרקעי, שמופקד על כלל ניהול הלחימה ועל מאזן הסיכונים בגזרתו.

יציאתם המתוקשרת של יאסר ערפאת ושל חברותו לגלות בטוניס הקנתה למלחמת שלום הגליל הישג משמעותי שהיה חסר כל כך במלחמת לבנון השנייה

הערות של חוכמה לאחר מעשה

1. לולא העצירה הכפויה ב-6 ביוני בחצביא ובחרוף אל-ביר (בגיבל ביר א-דהר) - עצירה שנועדה למנוע עימות עם הסורים, ניתן היה להשלים ברצף מהיר השתלטות על כל המרחב ללא לחימה בסורים.
2. מבחינת לוחות הזמנים ניתן היה להכפיף את חטיבה 7 (עם ירידתה מרמת-הגולן) לאוגדת עמוד האש, ואת חטיבה 14, שהתעכבה בגלל מחסור במובילים, להגיע בעקבות אוגדת סיני).
3. בסד"כ שהיה ברשותה, בתוספת חטיבה 14 יכולה הייתה אוגדת סיני להמשיך לפקד על ההתקדמות בגיבל ביר א-דהר (ללא אוגדת עמוד האש) תחת פיקודו של פיקוד צפון.
4. ב-9 ביוני התברר שדרך ערפאת בין טולוס 34 לטולוס 32 - נתיב שנחשב נקי מאויב וללא מיקוש ומכשולים - הוא מעבר הכרחי, ממוקש, שהוצבו בו מכשולים (סוללת עפר ושתי תעלות נ"ט) ושנערכו בו כוחות אויב: כוח קומנדו מצויד בטילי נ"ט מסוג מילאן התמקם בצלע המזרחית של הוואדי, וטנקים סוריים תפסו עמדות בסבך מצפון וירו אש יעילה לאורך הציר. אילו היה עדכון מודיעין מראש על היערכות האויב

במעבר ההכרחי, ניתן היה לפעול בדרך שונה: לשמור על מגע עם האויב בטולוס 34 באמצעות כוח יחסית קטן - גדוד טנקים מילואים מעוצבת אגרוף הברזל שהיה במקום מגובה בהשלמות נדרשות - ולחסוך את הקמת הכוח המאולתר של סגן מפקד האוגדה שניסה, ללא הצלחה, לפתוח את הפקק ב-9 ביוני. כמו כן ניתן היה לבטל את המשימה שתוכננה מראש לחטיבה 401: לפתוח ב-10 ביוני את דרך ערפאת באמצעות תנועה מעיר-עטא מזרחה לציר טולוס ומשם צפונה ומזרחה לגבול הסורי.

שינוי המשימה הזה של חטיבה 401 והנעתה קדימה כבר בבוקר 10 ביוני, לפני חטיבה 7, היה חוסך - אילו בוצע - כחצי יום ומציב את חטיבה 401 מוקדם, לפני הצהריים, בעמדות פתיחה טובות לקרב השריון בשריון הגיסי שנערך ב-10 ביוני בשעות אחרי הצהריים. (בקרב השריון הזה השתתפה בפועל חטיבה 7).

שינוי כזה היה מאפשר (כפי שבוצע בפועל ב-12 ביוני) לפתוח את הפקק בדרך ערפאת מאחור, תוך ירידה מאזור רשיא דרומה, ולהימנע מהתכתשות מיותרת.

בעקבות הלחימה נגד הסורים (שבה הם הפעילו ארטילריה ומסוקים) בפריצת ואדי שבוע ב-7-8 ביוני ובקרב על "המיוערת" (ב-8 ביוני) ניתן היה להעריך ברמת ודאות גבוהה (והערכה כזאת לא נעשתה באוגדה) שציר טולוס סתום ולתכנן באופן סדור שינוי משימה לחטיבה 401.

סיכום

ניתוח צבאי מקצועי, המנותק מהוויכוח הפוליטי על מלחמת שלום הגליל ועל מה שקרה בעקבותיה, מעלה כי המלחמה הזאת, שהתנהלה בין 6 ל-11 ביוני 1982, השיגה את יעדיה הצבאיים המתוכננים בתוך חמש יממות בלבד - על אף תקלות שהיו בה, כבכל מלחמה - וזכתה לקונסנזוס ציבורי כמעט מלא. הלחימה לאחר 11 ביוני - ה"זחילות" לכביש ביירות-דמשק, המצור והלחימה על ביירות - היא פרק נפרד הראוי לניתוח משלו. רבים בו המרכיבים שאינם רק צבאיים, ובולטות בו מטרות השונות מאלה של שבוע הלחימה הראשון.

יציאתם המתוקשרת של יאסר ערפאת ושל חברותו לגלות בטוניס ב-31 באוגוסט 1982 - מהלך שסימן את סיומה הרשמי של המלחמה - הקנתה למלחמת שלום הגליל הישג משמעותי שהיה חסר כל כך במלחמת לבנון השנייה.